

**22.04.2020r., Język polski, kl. II, 1 i 3 godz. lek. = 2 lekcje,
Jolanta Mazurkiewicz**

**Odpowiedzi proszę wysłać do czwartku 23.04.2020r.
do godz. 10.00.**

Brak odpowiedzi = ocena niedostateczna.

Stylistyczne nacechowanie tekstu (cz. III)

Tropy i figury semantyczne

Tropy i figury semantyczne często są wykorzystywane w działaniach perswazyjnych, np. w kaznodziejstwie, polityce i marketingu. Takie zabiegi przyciągają uwagę odbiorców i skupiają ją na komunikacie. Dzięki swojej atrakcyjności silniej też oddziałują na wyobraźnię i emocje adresatów.

Ćwiczenie 1 (ćwiczenie jest ważne – należy wykonać je pisemnie)

Współcześni restauratorzy coraz częściej decydują się na operowanie nazwami potraw, które oddziałują na zmysły i wyobraźnię klienta. W tym celu posługują się słownictwem ekspresywnym i tropami stylistycznymi, np. *Aksamitny krem z białych warzyw ze śmietankową chmurką; Polędwica z grilla na kurkowym łożu z tagiatelle szpinakowym uperfumowanym czosnkiem; Plastry wędzonego oscypka przekładane słonecznymi pomidorami, podane na lustrze sosu malinowo-buraczanego; Rozśpiewany deser na lekkim rauszu*. Przeredaguj menu w taki sposób, by każda nazwa potrawy zawierała jakiś trop stylistyczny.

Przystawki

1. Śledź z cebulą
2. Sałatka grecka

Zupy

1. Pomidorowa ze śmietaną
2. Zupa grzybowa (zmiksowana)
3. Żurek

Dania główne

1. Schabowy z kapustą i ziemniakami
2. Kurczak, surówka i frytki
3. Kaczka z owocami, kluski śląskie, czerwona kapusta

4. Rolady wołowe z kaszą i buraczkami
5. Łosoś z gotowanymi warzywami i ryżem
6. Makaron z sosem pieczarkowo-mięsnym

Desery

1. Szarlotka
2. Naleśniki z serem i polewą
3. Lody z owocami

Ćwiczenie 2 (ćwiczenie jest ważne – należy wykonać je pisemnie)

Producenci farb do wnętrz, aby nazwać kolory swoich produktów, posługują się m.in. wyrażeniami synestezyjnymi, które oddziałują jednocześnie na różne zmysły odbiorcy. Nawiązują one do zmysłu słuchu, np. *wyciszony beż*, smaku: *gorzki żółty*, *pikantne chili*, lub zapachu: *zapach pomarańczy*. Wykorzystaj synestezję, aby wymyślić, wymyśl nazwy dla barwy zielonej.

Składniowe środki stylistyczne

Stylistyczne nacechowanie tekstu można również osiągnąć dzięki zastosowaniu środków składniowych (figur retorycznych). Wśród nich wyróżniamy figury myśli, czyli środki służące intelektualnemu, emocjonalnemu i estetycznemu wzmocnieniu treści, oraz figury słów, czyli szczególne zestawienia wyrazów, przyciągające uwagę odbiorcy.

Figury myśli

Definicja: **Porównanie**

To zestawienie dwóch przedmiotów osób lub zjawisk na podstawie jakiejś wspólnej cechy, np. *zdrowy jak rydz*, *blady jak ściana*, *buty jak kajaki*, *wygląda jakby kij połknął*. Bardzo rozbudowane porównania nazywamy homeryckimi – od imienia Homera, który taki zabieg stosował w *Iliadzie* i *Odysei*.

Porównania składają się z **dwóch członów połączonych słowami: jak, jakby, jak gdyby, niby, niczym, niż** (tego wyrazu używamy wtedy, gdy pierwszy człon porównania przyjmuje postać przymiotnika w stopniu wyższym), np.:

Był tak czarny jakby wyszedł dopiero z kopalni.
Wypracowania gimnazjalistów uznano za ciekawsze niż prace licealistów.

Definicja: **Apostrofa**

To uroczysty zwrot do osoby, bóstwa, przedmiotu lub zjawiska. Silnie oddziałuje na odbiorcę i nadaje wypowiedzi patosu. Jest środkiem stylistycznym wykorzystywanym w **stylu artystycznym, tekstach religijnych** (np. początek „Modlitwy pańskiej”: *Ojcze nasz* lub „Pozdrowienia anielskiego”: *Zdrowaś Mario*), jak i w **wypowiedziach, których głównym celem jest perswazja** (*Rodacy!*; *Drodzy Rodzice!*).

Definicja: **Antyteza**

Polega na posłużeniu się **przeciwstawnymi znaczeniowo wyrazami lub wyrażeniami**, np. *mały batonik – wielka przyjemność; Zima wasza – wiosna nasza*.

Definicja: **Pytanie retoryczne**

Nie wymaga odpowiedzi. Zadawane jest po to, by wyrazić treści oczywiste i doskonale znane słuchaczowi, np. *Czy syty zrozumie głodnego?, Jak można było żyć w kraju zrujnowanym wojną?*.

Definicja: **Ironia**

To **użycie wyrazu lub wyrażenia w znaczeniu przeciwnym do ustabilizowanego**. W wyniku zastosowania ironii zachodzi **sprzeczność między dosłownym sensem wypowiedzi a ukrytym zamiarem nadawcy**, np. *Genialny matematyk z tego twojego brata: nie odróżnia koła od okręgu*.

Figury słów

Definicja: **Epitet**

To **wyraz określający rzeczownik, uwydatniający właściwości osoby, przedmiotu i zjawiska**, np. *wysoka dziewczyna, zniszczona książka, wiosenny deszcz*. Dzięki epitetom nadawca może też ujawnić swój stosunek do przedmiotu wypowiedzi, np. *zabawna dziewczyna, interesująca książka, uciążliwy deszcz*.

Definicja: **Elipsa**

Polega na **pominięciu jakiegoś elementu w zdaniu**. Dzięki kontekstowi to przekształcenie **nie powoduje jednak zakłóceń w zrozumieniu komunikatu**, a umożliwia **przekazanie go w skondensowanej formie**, np. *Zmęczony?* (zamiast: *Jesteś zmęczony?*); *Smutek. To ta jesienna pogoda* (zamiast: *Ogarnął mnie smutek. Wywołała go jesienna pogoda*).

Definicja: **Nagromadzenia**

To **zamierzone powtórzenia konstrukcji składniowych**. Mogą one przybierać postać **anafory**, czyli powtórzeń wyrazów lub wyrażeń na początku wypowiedzeń lub **fraz** (*Wędrówki górskie fascynowały mnie od dziecka. Wędrówki górskie odprężają mnie i paradoksalnie likwidują zmęczenie fizyczne. Wędrówki górskie już niedługo będą dla mnie sposobem zarabiania na chleb*) lub **epifory**, czyli powtórzeń wyrazów lub wyrażeń na końcu wypowiedzeń lub fraz (*Entuzjazm do pracy – znikł, satysfakcja z pracy – znikła, chyba pora zmienić zajęcie*). Oba zabiegi mają związek z **paralelizmem składniowym**, czyli podobną budową wypowiedzeń (*socjolekt to społeczna odmiana języka, dialekt to regionalna odmiana języka*). Wymienione tu zabiegi **porządkują wypowiedź, rytmizują ją i skupiają uwagę odbiorcy na istotnych, zdaniem nadawcy, treściach**.

Definicja: **Gra słów**

Polega na **zestawieniu podobnie brzmiących słów** – spokrewnionych etymologicznie lub odległych znaczeniowo, np. *Rząd żąda dyscypliny*.

Definicja: **Szyk przestawny (inwersja)**

To zastosowanie **nienaturalnego szyku** w celu **uwypuklenia znaczenia pewnych słów lub treści**.

Ćwiczenie 3 (ćwiczenie jest ważne – należy wykonać je pisemnie)

Dopiszcie jak najwięcej epitetów do rzeczowników: *poranek, smutek, tolerancja, fryzura*.

Ćwiczenie 4 (dla chętnych)

Zgromadź jak najwięcej haseł reklamowych, wykorzystujących:

- antytezę,
- anaforę,
- grę słów.

Ćwiczenie 5 (ćwiczenie jest ważne – należy wykonać je pisemnie)

Treść wyrażoną zdaniem oznajmującym sformułuj za pomocą pytań retorycznych.

- Praca daje ludziom poczucie niezależności.
- Rodzice dla dziecka powinni być największym autorytetem.
- Człowiek powinien mieć prawo do świętowania.

Ćwiczenie 6 (należy wysłać zdjęcie rozwiązania lub przepisać)

Uzupełnij:

Cisza jak [] zasiał.

Pasuje jak [] do kożucha.

Mieć serce jak [] .

Wyjść jak [] na mydle.

[] jak szczygieł.

Wyrwał się jak [] z konopi.

Znać się z kimś jak [] .

Ćwiczenie 7 (dla chętnych)

Podczas lektury felietonów zamieszczanych w dziennikach i tygodnikach zwróć uwagę na ironię. Zgromadź pięć przykładów użycia tego środka językowego.